

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Muusikaosakond

Muusikaõpetaja õppekava

Andres Vago

**EESTI KITARRIÕPETAJATE KASUTATAVAD MEETODID
ÕPIMOTIVATSIOONI TOETAMISEL PILLIÕPPES**

Magistritöö

Juhendaja: muusikahariduse lektor Tuulike Kivestu, MA

Kaitsmisele lubatud .....

(juhendaja allkiri)

Viljandi 2014

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	3
1. MOTIVATSIOON.....	6
1.1. Motivatsiooni mõiste.....	6
1.2. Õpimotivatsioon.....	7
1.3. Õpimotivatsiooni toetamine pedagoogilise tööna.....	8
1.4. Õpimotivatsioon kitarriõpetamise kontekstis.....	13
2. METOODIKA.....	17
2.1. Valim.....	17
2.2. Andmete kogumine ja protseduurid.....	17
2.3. Andmeanalüüsi põhimõtted.....	18
3. TULEMUSED JA ARUTELU.....	19
3.1. Kitarriõpetajate kasutatavad meetodid motivatsiooni hoidmiseks ja toetamiseks pilliõppes üldiselt.....	19
3.2. Kitarriõpetajate nõuandeid õpimotivatsiooni toetamisel iseseisval harjutamisel.....	24
3.2.1. Õpilaste koduse harjutamata jätmise seostamine motivatsiooniprobleemiga.....	24
3.2.2. Sisemise motivatsiooni toetamiseks harjutamise kujundamisel.....	25
3.2.3. Iseseisva harjutamise kujundamine välise motivatsiooni toetamise kaudu.....	27
3.3. Soovitused kitarriõpetajatelt harjutamisega kaasneva ebameeldiva rutiini vältimiseks.....	30
KOKKUVÕTE.....	33
KASUTATUD KIRJANDUS.....	35
Lisa ANKEETKÜSIMUSTIK KITARRIÕPETAJATELE.....	38
SUMMARY	42

SISSEJUHATUS

Kitarri heal tasemel mängima õppimine nõuab pidevat harjutamist ja harjutamisele pühendumist ning kirge. Mõnel õpilastel näib olevat looduse poolt kaasaantud anne ja nende edusammud on kiiremad kui teistel. Kui anne kõrvale jätta, saavad kõik õpilased aru, et kompetentsuse saavutamine on aeganõudev. Õpilane peab keskendunult tundide kaupa tööd tegema, sest kitarrimäng või muusika õppimine üldiselt on füüsilist ja vaimset pingutust nõudev protsess. Kitarrioppimise käigus õpib laps lisaks muusikale kannatlikkust, püsivust ja tasakaalukust. Need omadused aga toetavad hiljem hakkamasaamist igas elu valdkonnas (Provost, 2007; Risteski, 2007). Seetõttu on oluline, et õpilastel oleks ja püsiks motivatsioon pilliõpinguga tegeleda.

Ojavee (2013) lisab, et kui õpilasele meeldib tunnis kaasa töötada, siis ongi ta motiveeritud õppima. Kuidas õpetada nii, et pillimäng oleks õpilasele huvitav kogu muusikakooli vältel ning seeläbi kujuneksid iseseisva harjutamisoskuse alused? Kuidas virtuoossed mängijad on saanud nii heaks, kui õpinguprotsess selleks on olnud tüütu ja igav? (Zillio, 2010).

Motivatsiooni toetamine õpetamisel on keerukas ülesanne, kuna iga inimese kogemused ja mõtlemisviis on unikaalsed. Kognitiivsele individuaalsele eripärale lisandub nii emotsionaalsete faktorite kui ka mitmesuguste väliskeskonna, sh sotsiaal- psühholoogiliste tegurite toime. Kõik need tegurid mõjutavad õpilaste õpihoiakuid, õpivalmidust ja püsivust (Krull, 2000).

Õpimotivatsioon ja seda mõjutavad tegurid huvitavad väga erinevate teadusdistsipliinide uurijaid. Palju teemakohast kirjandust leiab nii pedagoogika, psühholoogia, filosoofia, kultuuri kui ka teistest valdkondadest. Varem on Eestis õpimotivatsiooni uuritud näiteks loodusteaduste (Ojavee, 2013; Teller, 2010), kehalise kasvatuses (Ott, 2011; Israel, 2002) õpetamisel; õpilaste huvitegevuses osalemisel (Schasmin, 2008). Pedagoogikas on uuritud õpimotivatsiooni mõjutavaid tegureid ja õpetaja käitumise mõju õpimotivatsioonile (Uusleer, 2012). Pilliõppes, kus ülesanded on tihtipeale rasked nii lastele kui ka täiskasvanutele, on samuti oluline, et õpetaja valdaks efektiivseid õpistrateegiaid ja omaks kogemusi (Sloboda, 2007).

Õpimotivatsiooni kohta pilliõppes on teiste pedagoogika valdkondadega võrreldes vähem erialast kirjandust (nt Mägi, 2010; Kogan, 2012). Võõrkeelsest kirjandusest leiab viiteid õpimotivatsiooni ja selle toetamise võimaluste kohta kitarriõppes (Risteski, 2006, Provost 2007). Seni ei ole Eestis põhjalikumalt uuritud, milliseid meetodeid kasutavad kitarriõpetajad laste õpimotivatsiooni tõstmiseks. Teema on oluline, kuna on leitud seosed muusikakoolist väljalangevuse ning õpimotivatsiooni vahel (Kogan, 2012).

Provost (2007) toob välja, et õpilased kipuvad kiiresti alla andma, ehk siis motivatsioon kustub, kui kohene õppimine või harjutamine ei anna tulemusi. Oma töös kitarriõpetajana puutun õpilaste motivatsiooniprobleemidega pilli harjutamisel pidevalt kokku. Lisaks soovile kiiresti ja vähese vaevaga häid tulemusi saada, mõjutavad pilli õppimist paljud asjaolud. Lapsed on hõivatud erinevate kohustustega (nt, üldkooli kodutööd, spordiringid, arvutimängud, sõbrad jms), millele kulub suurem osa nende ajast. Õpilaste jaoks on kõik muud tegevused samaväärsed või isegi tähtsamad, kui muusikakoolis pilliõpetaja poolt jäetud kodused ülesanded. Iseseisvaks pilli harjutamiseks kodus ei leita aega ega motivatsiooni. Ka lapsevanematel ei ole võimalik oluliselt laste iseseisvat pilliharjutamist toetada, kuna neil puuduvad teadmised pilliõppesest ning nad on tööga hõivatud. Seega on õpetaja ülesanne rakendada pedagoogilist meisterlikkust, et tõsta laste õpimotivatsiooni iseseisval harjutamisel.

Eelneva põhjal püstitati antud uurimistöö probleemina küsimus: Milliseid meetodeid kasutavad Eesti kitarriõpetajad oma pillitundide huvitavamaks muutmiseks ja õpilaste õpimotivatsiooni toetamiseks?

Käesoleva töö eesmärk on teada saada, milliseid võimalusi kasutavad kitarriõpetajad õpilaste motivatsiooni toetamiseks. Eesmärgist tulenevalt püstitati järgmised uurimisküsimused:

- 1) Milliseid meetodeid kasutavad Eesti muusikakoolide kitarriõpetajad motivatsiooni hoidmiseks ja toetamiseks kitarriõppes?
- 2) Kuidas motiveerivad õpetajad õpilasi iseseisvalt õppima?
- 3) Milliste meetoditega aitavad kitarriõpetajad oma õpilastel vältida harjutamisega kaasnevat ebameeldivat rutiini?

Magistritöö esimeses peatükis antakse ülevaade motivatsioonist (sh õpimotivatsioonist ja seda mõjutavatest teguritest), motivatsiooni toetavatest meetoditest üldiselt ja muusikaõppes, ning meisterlikkusele ja tulemusele orienteeritud käitumisest motivatsiooni loomise seisukohalt. Töö teises peatükis tutvustatakse valimit, andmete kogumise protseduuri ja andmeanalüüsi põhimõtteid. Kolmandas peatükis antakse ülevaade ankeetküsitluse vastustest ja analüüsitakse kitarriõpetajate arvamusi ja hinnanguid õpilaste motivatsiooni toetamisel kitarriõppes.

1. MOTIVATSIOON

1.1. Motivatsiooni mõiste

Motiiv on see, mis ajendab inimest tegutsema vastavalt mingile vajadusele (Spivakovskaja, 1981). Inimese tegutsemisel on alati mingi põhjus. Kõiki põhjusi, vajadusi või jõude, mis panevad inimese tegutsema, nimetatakse motiivideks ning nende kogumit motivatsiooniks. Motivatsioon on inimese sisemised ajendid, põhjused ja jõud, mis mõjutavad tema tegevust. Eristatakse välise tasuga (palk, turvalisus, õpikeskkond, töötingimused) ja psühholoogilise tasuga seotud sisemist motivatsiooni (võimalus rakendada oma võimeid, olla tunnustatud). Enamasti mõjutab indiviidi käitumist mitu asjaolu korraga ja peamist liikumapanevat jõudu on sageli üpris raske kindlaks teha. Ühe ja sama teo motiveeriv tegur võib isikuti erineda, näiteks üks töötab sisemise huvi, teine raha, kolmas mõlema pärast (Schasmin 2008; Mägi 2010).

Maslow (1987) teooria kohaselt on inimese motivatsiooni mõjutavateks teguriteks viis hierarhiliselt järjestatud põhivajadust:

- 1) füsioloogilised põhivajadused (nälg, janu jne);
- 2) turvalisuse vajadus (soov tunda end kindlalt ja kaitstult);
- 3) ühtekuuluvuse- ja armastuse vajadus (soov kuuluda kuhugi, olla tunnustatud);
- 4) sotsiaalse hinnatuse vajadus (soov hästi hakkama saada ja olla tähelepanud);
- 5) eneseteostamise vajadus (oma kalduvuste arendamine ja jõuvarude kasutamine).

Viimasesse kategooriasse kuuluvad ka esteetilised ja vaimsed motiivid, see on vajadus kogeda ilu ja luua uut, uurida teda ja mõista ümbritsevat elu.

Inimese vajadused kasvavad hierarhiliselt alt üles (füsioloogilistest vajadustest eneseteostamise vajadusteni) ning kõrgema taseme vajadused ei teki enne, kui madalama taseme vajadused on rahuldatud. Kui inimene on juba jõudnud ülevalpool asetsevate vajaduste rahuldamiseni, ei taha ta enam piirduda ainult allpoololevate vajaduste rahuldamisega. Vajaduste rahuldamine ei vii vajaduste kustumisele, vaid hoopis uute kõrgemate vajaduste tekkeni. Ühest ja samast vajadusest juhinduv käitumine väljendub igal inimesel erinevalt. Nii mõnigi kord põhjustab tegevust ühel

tasemel väline tasustus, mis omakorda kutsub esile sisemise huvi sama tegevuse vastu (Maslow, 1987).

Inimese motivatsioon ja rahulolu on küllalt tugevalt määratud vajaduste ja ootuste rühmade poolt nende rahuldatuse tasemega. Motivatsiooni mõjutavad tegurid: oskused, teadmised, enesehinnang, iseloomujooned, motiivid jne. Olenevalt situatsioonist ja isikust, on kindel, et sama inimene võib erinevates situatsioonides käituda erinevalt ning erinevad inimesed võivad samas situatsioonis käituda erinevalt (Schasmin 2008).

Õpetajatenä on meil oluline teada, et õpimotivatsioon ja eneseteostamise vajadus ei teki Maslow (1987) motivatsiooniteooria kohaselt õpilastel enne, kui ei ole rahuldatud nende sotsiaalsed ja füsioloogilised vajadused.

1.2. Õpimotivatsioon

Õpimotivatsioon on indiviidi seest tulenev ning seotud sellega, kes keegi tahab olla; milliseks või kelleks saada. Meie, õpetajad, saame seda ainult väliselt veidi mõjutada. Ei ole kindlaid ja konkreetseid juhiseid ja reegleid, mis aitaks alati igas olukorras. Laps õpib paremini seda, mis on tema jaoks huvitav ja oluline (Pintman, 2011). Täiskasvanud arutlevad sageli selle üle, kuidas mõni laps on motiveeritud õppima, aga mõnel teisel puudub igasugune motivatsioon. See tähendab, kui püsiv ja omane on lapse jaoks õppimist mõjutav loomuomadus (Mägi, 2010).

Nagu eelmises peatükis üldises motivatsiooni kontekstis, võib ka õpimotivatsiooni jaotada sisemiseks (õpitakse iseenda pärast) ja väliseks (õpitakse kellegi teise või väljastpoolt tuleva stiimuli pärast). Õppimisel on tähtsad mõlemad (Fisher, 2004). Laste sisemist motivatsiooni võib võrrelda ka uudishimuga (Oss, 2006).

Viimastel aastakümnetel on hakatud rohkem tähtsustama õpilaste õpimotivatsiooni. Just motivatsioonilistest suundumustest sõltub, kas pingutatakse võimete arendamiseks. Õppimise

eesmärgid on seotud õpistrateegiate valiku ja õpikäitumisega, mõjutades selle kaudu õpitulemusi. Õppimise põhitingimuseks tundub seega olevat saavutuseesmärkide moodustamise ja säilitamise võime, mida nimetatakse sageli motivatsiooniks (Sloboda, 2007).

Õpilaste õpiharjumus ei teki iseenesest ja kiiresti, vaid kujuneb välja aja jooksul. Enamasti on laste õpimotivatsiooni ja õpiharjumuste loomine ning säilitamine õpetaja töö loomulik ja tavapärane osa. Samas kujuneb õpilase õpimotivatsioon väga suure hulga tegurite mõjul, mida ei jõua ka kõige parem õpetaja alati arvesse võtta. See, millised saavutuseesmärgid õpilastel domineerivad, sõltub saavutuskogemustest, kodusest taustast, vanemate mõjust ja õpetaja rõhutatavatest eesmärkidest. Hea arvamus oma võimekusest ja pädevusest on seotud kõrge motiveeritusega. Seega on õpetaja poolt õpitava vastu huvi äratamisele ja õpitava väärtustamisele lisaks oluline luua eduka õppimise jaoks vastavad tingimused, sealhulgas vajalikud õpioskused. Samas võib järeldada, et ükskõik millise informatsiooniga teaduslik uurimine ja teooria meid ka varustaks, on iga muusikaõppija unikaalne ning nii õpetaja enda kui ka teiste treenimine on rohkem kunst kui teadus (Mägi, 2010).

Kokkuvõtteks võib öelda, et õpimotivatsiooni kõige suurem kujundaja on siiski õpetaja sellega, kuidas ta on oma õpilastele eeskujuks ja kuidas ta aitab kujundada motivatsiooni toetamiseks vajalikku keskkonda (Fisher, 2004). Õpetaja käitumisest oleneb kuivõrd hakkavad õpilased õpitavat väärtustama. Õpetajad saavad laste õpimotivatsiooni toetada nii sisemiselt kui välimiselt.

1.3. Õpimotivatsiooni toetamine pedagoogilise tööna

Maailmast arusaamiseks peab laps tajuma teda ümbritsevaid visuaalseid ja auditivseid ärritajaid. Stiimul on vajalik loominguliseks tööks, kuna see on alusmaterjaliks, millele saab midagi rajada. Loomingulisust kasutavad inimesed ideede teostamiseks. Õpetamise ülesanne on süüdata lapses loominguline impulss ja toetada avastamisprotsessi (Leppik, 2008; Ojavee, 2013).

Õpikeskkonna kujundajana on kõige suurem roll õpetajal endal. Õpilane jälgib alati, mis toimub tema ümber ja kannab seda endale üle. Seetõttu on oluline, et heas õpikeskkonnas oleksid ka head eeskujud. Õpetaja saab olla õpilastele eeskujuks oma veendumuste ning hoiakutega õpiülesannete

sooritamise demonstreerimisel: kannatlikkusega, enesekindlusega, püsivusega, keskendumisega ülesandele ja kartmatusega näidata oma mina halvas valguses, kui midagi peaks ebaõnnestuma. Oluline on, et õpetaja aitaks õpilasel jälgida oma õpitegevuse resultatiivsust. Üldise positiivse õpimotivatsiooni kujundamise seisukohalt on tähtis õpilase edukas toimetulek ülesannetega ja kellega kaasnev eduelamus. Paljudel õpilastel ei kujune vastavad oskused piisavalt kiiresti, mis põhjustab ebaedu ja üldist õpimotivatsiooni langust (Krull, 2000).

Motivatsiooni toetamiseks on olulisel kohal professionaalse töökeskkonna loomine. Keegi pole isoleeritud, valitseb ühtsustunne, rahuldavust pakub teadmine, et ollakse rühma ja kooli liige. See on võimalik tänu sellele, et säilitatakse õige tasakaal kontrolli ja vabaduse vahel. Uurimused toovad välja seitse faktorit mis aitavad kaasa heade inimsuhete ja soodsa keskkonna arendamisele: kuuluvustunne; austus õpetamise ja õpetaja vastu; tunne, et kontrollitakse tööd; isikliku ja professionaalse arengu toetamine; kooli füüsilise seisundi eest hoolitsemine; jõupingutuste tunnustamine; saavutatu väärtustamine (Fisher, 2004).

Õpilaste motivatsiooni ühe mõjutajana vaadeldakse ka õpetajate õpetamisstiile. Kingston jt (2005) uurisid, kuidas mõjutavad erinevad õpetamisstiilid õpetajate käitumist, mis omakorda mõjutab motiveerivat kliimat ja õpilaste motivatsiooni. Jõuti järeldusele, et mida enam oli õpetaja õpetamisstiil õpilaskeskselt vastastikune avastuslik, seda rohkem meisterlikkusele keskendunud oli õpetaja käitumine võrreldes otsesema õpetajakeskse käskiva ja harjutava õpetamisstiiliga. Lapsed on harjutustesse rohkem kaasatud, kui nad tunnevad, et neile on tagatud tagasiside harjutuse sooritamise kohta. Õpetajad peaksid vältima seletusi, millest õpilased suure tõenäosusega aru ei saa (Fisher, 2004; Mägi, 2010).

Autonoomsuse toetust pakkuvad õpetajad julgustavad õpilasi omaalgatuslikult õppetegevustes osalema leides viise, kuidas koordineerida juhendatud tegevused õpilaste sisemiselt motiveerivate ressurssidega. Tegevusse kaasatus on suurem, kui õpetaja ehitab tunni üles vastavalt õpilaste huvile, autonoomsusele, oskustele, seotusele, eelistustele, väljakutse tajumisele, personaalsusele ja sisemistele eesmärkidele. Eesmärgiks on õpilastes motivatsioon loomulikult esile tuua, selle asemel et nad peaksid end sundima osalema või olema tähelepanelikud (Uusleer, 2013).

Olla autonoomne, tähendabki, et õpetaja, kes omab kõrget autoriteeti, kuulab ära õpilaste vaatenurgad, seisukohad, annab oma õpilastele võimaluse oma tunnetest rääkida, viies samal ajal oma nõudmised ja surved miinimumini. Õpetaja ei tohiks kindlasti olla liiga kontrolliv. Paraku arvavad paljud õpetajad, et ainuõige viis õpilaste motiveerimiseks eesmärkideni ja tulemusteni jõudmiseks on olla nendega range. Autonoomse stiiliga õpetajaid iseloomustab:

- 1) vastuvõtlikkus ja empaatilisus (austavad õpilasi, kulutavad aega, et kuulata õpilaste muresid, tähelepanekuid, arvamusi);
- 2) pideva kiituse kasutamine;
- 3) optimaalse tagasiside andmine;
- 4) valikute pakkumine ja võimaluste loomine initsiatiivi võtmiseks ja iseseisvaks tööks;
- 5) iga antud ülesande olulisuse rõhutamine;
- 6) kontrollivate motivatsiooniliste strateegiatega mitte kasutamine (vältida õpilasele ütlemisi nagu kuidas mõelda, mida tunda, kuidas käituda) (Ott, 2011).

Olulisel kohal motivatsiooni tekkel ja püsimisel on mänguline õpe, samuti meelte arendamine. Mida mitmekesisem see on, seda tõepärasem on ka tunnetus, sest meeled pakuvad nähtavat silmale, kuuldavalt kõrvale, lõhnavat ninale, maitsvat keelele, kombitavat sõrmedele. Seda võimaldab süsteemne õpetamine, kus luuakse lapsele sobiv situatsioon, tehakse mõistetavaks, milleks tegevus vajalik on ja kasutatakse ära sünnipäraseid omadusi. Mängulise õppe tulemusena on arenenud: sotsiaalsed oskused, dialoogi pidamise oskus, osatakse paremini analüüsida, üldistada, küsimusi esitada, lapsed on loovamad, avatumad, julgemad, töötavad paremini kaasa (Pintman, 2011).

Õpetamisstiilide ja mängulise õppe juurde võib lisada ka tehnoloogiliste võimalustega seostamise, näiteks kaasaegsed lahendused interneti taustal. Samuti võiksid õpetajad üle vaadata, kas nad kasutavad oma töös piisavalt visuaalset materjali (diagramme, skeeme, fotosid, graafikuid, esitlusi, videolindistusi) ning kas tunnis esitatav on loogiliselt ülesehitatud (Vasser, 2009; Liarokapis, 2000).

Õpilase motiveeritus sõltub õpetaja motivatsioonist. Antud juhul peab muusikaõpetaja olema liider, juht ja eestvedaja ning saavutama selle, et õpilased järgneksid talle. Sisuliselt on tegemist mõjutamisega. Õpetaja peab tagama selle, et lapsed hakkaksid tegema seda, mida neile tegelikult võib-olla ei meeldigi teha, ja et see tegevus hakkaks neile meeldima (Alas 2004; Kogan, 2012).

Õpilaste motivatsioon on seotud hindamisega. See on tasu töö eest, mis nad on panustanud. Motiveerivaks jõuks võib olla ka näiteks paindlik hindamissüsteem. Individualiseeritud hindamisega saab tõsta õpilase huvi (Leppik, 2008). Hindamine on meetod, mis motiveerib lapsi edukas olema. Veelgi enam aga võib hindamist vaadelda sisemiselt tasuvana (sest lapsed õpivad testideks ettevalmistuse käigus) kui ka väliselt tasuvana. Kõigis etappides saab lastele tagasisidet anda, mis peaks aitama neil õpingutes ja samuti motiveerima paremusele (Fisher, 2004).

Tähtsal kohal õpimotivatsiooni toetamisel on seletused, miks seda õpilasel vaja on ja mida antud tegevus annab. Kui õpetajad paluvad õpilastel osaleda potentsiaalselt ebahuvitavas tegevuses (näiteks kodutöö, kau järgimine), saavad nad:

- 1) pakkuda põhjendusi („*Põhjus, miks ma palun sul seda teha on ...*“);
- 2) raamida tundi pigem sisemiste mitte väliste eesmärkide kontekstis (näiteks: „*Kui sa suurendad oma sõnavara, pakub see sulle võimalust kasvatada oma oskusi kirjanikuna.*“). Selline tegevus hõlbustab õpilaste mõistmist, arusaamist ja internaliseerimist, tänu millele muidu ebahuvitav tegevus on muudetud isiklikult kasulikuks (Uusleer, 2013).

Lisaks kohustuslikule õpematerjalile peaksid õpetajad tutvustama õpilastele ka raamatuid, artikleid, telesaateid, filme ning veebipõhiseid materjale, mis seostuvad õpitavaga ning näitlikustavad õpitu rakendamist konkreetsetes oludes. Samuti on oluline, et õpilane tunneks õppeülesande sooritamisel mõõdukat ärevust. Õpilaste jaoks on oluline, et õpetaja looks nende jaoks entusiastliku ning dünaamilise töömiljöö. Samuti on tähtis õhutada põnevust ja huvi õppeülesannete vastu erinevate faktide ja väidete või näidete näol. Õpetaja peaks kindlasti suunama õpilast, et viimasel kujuneks välja iseseisva õppimise motivatsioon. Pilliõppimisel saame vaadelda seda kui harjutamisharjumuse kujundamist (Mägi, 2010).

Harjutamisharjumus on tihedalt seotud planeerimisoskuse kujunemisega. Planeerimisoskuse omandamine on õppima õppimisel oluline. Tavaliselt vajavad algajad ja õpiraskustega õpilased kirjalikke juhiseid. Plaan kujutab endast sammude või tegevuste järjestust, mis usutavasti viib ülesande eduka lahenduseni. Mida me peaksime tegema? Millal me peaksime seda tegema? Millal me peaksime teatud tegevuse lõpetama? Miks me peaksime seda niimoodi tegema? Lapse ajakava koolis ja kodus annab hea võimaluse planeerimise arutamiseks. Koolidest tehtud uurimused näitavad, et paljud lapsed ei tea, mida nad klassis sel päeval või hiljem sel nädalal teevad. Paljudel puudub selge ettekujutus oma päevaste tegevuste korduvusest (Fisher, 2004).

Planeerimisoskus ja loomulikult plaanide täitmine aitab omakorda kaasa iseseisva õppimisoskuse väljakujunemisele. Iseseisev õppimine on suunatud võimaluste ja kogemuste loomisele, mis tagavad õpilaste kujunemise enesekindlateks ja motiveeritud elukestvateks õppijateks. Muusikaõpetus aitab kujundada pädevusi, mis arendavad õpilastes esteetilist taju, tugevdavad etnokultuurilist ja muusikalist identiteeti ning aitavad samaaegselt mõista ja tunnetada ennast maailma muusikakultuuri osana (Mägi, 2010).

Õppimine on seda efektiivsem, mida rohkem see on seotud õpilase huvidega isiklikult. Isikustatud õppimine on koostöö vormis õppimise viis, kus õpilast julgustatakse ühendama õpitut oma isiklike probleemidega (huvidega). Sellisel õppimisel on kaks aspekti: 1) vaadata, kas see on seotud õpilaste isiklike huvide ja eesmärkidega; 2) tagada seos õpilaste isiklike huvide ja eesmärkidega. Õpetamise planeerimisel on väga hea alustada sellest, kui tehakse kindlaks need teadmised ja oskused, mida tahetakse lastele õpetada (Fisher, 2004).

On väga väheseid õpilasi, kes üksinda mängivad ja teistega koos olla ei taha. Alati on hea ja motiveeriv õpilasele ühe õppeprotsessi osana teha grupitunde. Paljude huvialade puhul võib õpilastest moodustada suuremaid kooslusi või kaasata neid olemasolu puhul kohalikke puhkpilli- ja sümfooniaorkestritesse ja *jazz*-kooslustesse. See laiendab õpilaste silmaringi, võimaldab saada oma kogenumatelt kolleegidelt lisateadmisi ja oskusi, soodustab oma teadmiste rakendamist praktikas ning läbi kõige selle tõhustab ka nende õpimotivatsiooni (Kogan, 2012).

Kokkuvõtteks võib öelda, et õpetajad, kes kasutavad õpilasekeskset vastastikust õpetamisstiili ja annavad rohkem üldist positiivset tagasisidet, on suurema tõenäosusega õpilaste sisemise motivatsiooni tõstmisel edukad, sest selline õpetajate käitumine suurendab nii õpilaste tajutud kompetentsust kui ka huvi. Lastega töötades peaks lisanduma erinevate õpetamisstiilide vahele ka mängulist õpet. „Kidakeelseks“ ei tohi jääda õpilaste suhtes seletustega, mida mingi teadmine õpilasele annab ja mis kasu ta saab selle õppimisest. Hindamist vaadeldakse samuti kui üht suurt motivaatorit ja tagasisidet üldiselt kõigis etappides. Samuti on olulisel kohal õpetaja autonoomsus, st et õpetaja omab auväärset autoriteeti, kuid ei kasuta seda ära liigseks kontrollimiseks. Õpetaja enda motiveeritus kandub edasi ka õpilastesse – õpilastele üldjuhul meeldivad, kui õpetajad on omas aines pühendunud, nad kannavad seda edasi ka oma õpilastesse. Motivatsioon puudub enamasti õpiraskustega lastel ja nagu uurimused näitavad, puudub neil oskus oma tegevusi planeerida ja samuti on kesine iseseisva töö oskus. Neile on suureks abiks, kui õpetaja seda kujundada aitab. Samuti on abiks tehnoloogia ja visuaalse materjali küllus, mis lisab „värvi“ õppeprotsessi ja muudab selle mitmekülgsemaks – see kõik on oluline motivatsiooni toetamiseks ja hoidmiseks.

1.4. Õpimotivatsioon kitarriõpetamise kontekstis

Maestro Antonio Lauro järgi tähendab kitarri õpetamine õpilaste süstemaatilist tagant kihutamist, et nad mängiksid erinevaid kitarripalu (Risteski, 2006).

Pillimäng (sh kitarrimäng) nõuab palju püsivust ja kannatlikkust, mistõttu tuleb õpetajal otsida viise, kuidas teha seesmiselt ebameeldivat pingutust nauditavaks või vähemalt talutavaks. Samuti on oluline õpetaja poolt sagedasti antav tagasiside selleks, et ära hoida viletsate ja potentsiaalselt ohtlike harjutamisharjumuste kujunemist. Kui õpiülesanded ja neile vastavad eesmärgid on õpilastele jõukohased ning pakuvad ka mõõdukat väljakutset, peaks õpetajate poolt antav tagasiside suurendama õpilaste üldist õpimotivatsiooni, eduootust ja eneseregulatsioonivõimet (Rozalski, 2008).

Viimaste aastate jooksul on tõusnud teadmised sellest, missugune on efektiivne kitarriõpetus ja õppimine. Näiteks on paranenud teadmised õpilase arengusühholoogiast, mis võimaldavad

paremini arvestada õpilaste individuaalsete iseärasustega kitarriõppes. Lisaks on teadmised õpetamis- ja õppimisstiilidest kujundanud õige arusaama sellest, mida kujutab endast parim õpilaste individuaalseid vajadusi arvesse võttev kitarriõpe (Risteki, 2006).

Õpilased pole võimelised õppima, kui nad ei mõista õppeprotsessi. See tähendab, et nad peavad uskuma, et kitarril õppimisest saavad nad kasu. Edukas kitarril õppimise protsess koosneb: individuaalsest praktikast, individuaalsest õpetamisest, rühmas õppimisest, Cd-de kuulamisest, muusikapalade harjutamisest duo, trio või kvartetina, mängimisest erinevate muusikutega ja orkestratsiooniga, suhtlemisest, nootide tundmisest, interpreteerimisest, partituuride kirjutamisest, stiili uuringust, eneseleidmisest. Iga asi, mida õpilane suudab kasutada improviseerides, muutub koheselt palju kasulikumaks. Tähtis ei ole mitte tehnika, vaid tehnika kasutamise oskus. Harjutustest on vaja välja võtta idee ja kasutada seda improvisatsioonis. Kitarritundides peaks õpetaja püüdma säilitada tasakaalu lõbu ja raske töö vahel (Rozalski, 2008). Motivatsiooni seisukohalt on õpilasel hea näha, et ka kõige pisemad oskused muusikas on koheselt kasutatavad. Kitarrilõpetaja ei peaks andma mitte üksnes teadmisi, vaid ka õppimise eesmärgi ja motivatsiooni. Õpetaja peab pidevalt hinnangut andma ja pöörama tähelepanu erinevate õpilaste erinevatele õppimisvajadustele, kuna vastasel korral piisaks kitarril õppimiseks üksnes muusikaõpikust ning õpetajat ei oleks vaja. Sellega on küll tehtud tööd paljude pühendunud õpetajate poolt, aga ikkagi ei ole näha õpilastes motivatsiooni tõusu (Provost, 2007).

Väga tähtis on õpetamises leida tasakaal käsitöö, traditsiooni ja loovuse vahel (Liarokapis, 2000). Motivatsiooni seisukohalt on vaheldus kõige olulisem märksõna ning õpetajatena peame jälgima, et töö ja lõbu oleksid tasakaalus. Kui on ainult lõbus, pole edasijõudmist ja kui on ainult õõ, siis kipub mäng muutuma kuivaks. Mõlemal juhul toimub motivatsiooni hääbumine. Õpilasel peavad alati olema mingid eesmärgid, et oma motivatsiooni elustada, muidu on harjutamine mõttetu. Peab olema tasakaal harjutamise ja mängimise vahel. Harjutamisega õpilane tõstab oma mehaanilist suutlikust ja oskusi, aga ainult mängimise läbi õpib oma oskustest tegema tõelist muusikat. Et saada heaks mängijaks, siis peab harjutama nii, et su mängimine kõlab rohkem muusikana kui mõttetute nootide jadana (Zillio, 2010).

Õpetaja töö efektiivsus loob võimaluse õpilastel motivatsiooni kasvuks. Kõikidele kitarriõpilastele peab andma võimaluse mõelda ja vastata, ükskõik missuguse tasemega need küsimused ka poleks.

Pinna sondeerimist või selgitavate lisaküsimuste esitamist võib kitarriõpetajal vaja minna selleks, et tõsta õpilaste mõtlemist kõrgemale tasemele ja saavutada sügavam arusaamise tase. Kuna kitarriõpetaja jaoks on olemas nii palju muutujaid, mida õpetamisega ja õppimisega seotud otsuste tegemisel tuleks arvesse võtta, on tähtis, et õpetajatel oleks kontseptuaalne baas, et aru saada õppekava sisust ja idee mõistmaks õpetamisega seotud otsustuste tasemeid (Provost, 2007). Kitarriõpetajad tunnistavad samuti, et õppimine on interaktiivne protsess ja kitarriõpilased peavad olema aktiivselt kaasatud ülesannetesse, mida nad on suutelised teostama ja mis on arenduslikud ja jõukohased ning sunnivad õpilast oma võimeid proovile panema, kui tahetakse olla edukas väljakutsetes, mida õppekava esitab (Risteski 2006). Kokkuvõtvalt võib öelda, et õpetaja peab jälgima õppekava, kuid võib langetada olulisi otsuseid õpilase kasuks, kui need on põhjendatud.

Suhtlemine õpetaja ja õpilase vahel ja õpetaja isiksus etendavad olulist osa kitarriõpetaja töö efektiivsemaks muutmisel. Just suhtlemise kvaliteet paneb aluse inspiratsioonile. Ainult kõige paremad kitarriõpetajad on võimelised edasi andma õigeid otsuseid, kogemusi ja elutarkust ning kitarrimängu kunsti. Õpetaja on see, kelle kompetentsi kuulub oskus mõista ja ületada eelarvamusi, tekitada kirge ja ära tunda varjatud võimeid - kõike seda, mida läheb vaja selleks, et õpilane iseennast usaldaks. Õppimine saab olla efektiivne ainult siis, kui õpilane ja õpetaja suhtuvad lugupidamisega teineteise stiilidesse ja püüdlustesse (Risteski, 2006).

Pilli õppimise käigus koguneb õpilasel palju erinevaid ülesandeid ja kohustusi, mida tuleb korrigeerida meeles pidada ja täita. See olukord võib pilliõppijal tekitada loobumismõtte juba enne, kui edu saavutatakse. Samas on ka täheldatud, et motivatsioon pilli harjutades tõuseb, kui mänguoskuseid on juba rohkem, mistõttu suurenevad oluliselt ka enesekindlus ja teadmine oma võimetest ning hakkamasaamisest (Sloboda, 2007).

Rozalski (2008) toob välja, et õpiraskustega õpilased võivad avaneda, kui neid aidata õppimise juures detailselt. Nendel õpilastel tuleb aidata kujundada rutiinitaluvust. Enamus häid õpetajaid teavad, kuidas edukalt akadeemiliste ülesannetega hakkama saada ning vahel võivad ka kõige paremad pedagoogid ära unustada selle, kui raske oli millegi õppimine. Kahjuks tuleb ette olukordi, kus õpilasetele, kellel on emotsionaalsed häired, tuletatakse pidevalt meelde, kui raske on õppimine. Nendel õpilastel on tavaliselt puudulikult kujunenud või kujunemata põhilised õpioskused: kuulamine, märkmete tegemine, mõtlemine ja analüüsimine, mälu ja testi tegemise oskus.

Uurimused on näidanud, et nende oskuste õpetamisest on olnud õpilaste õppimisega toimetuleku kasvule palju kasu. Meie kui õpetajad, keskendume vahel konkreetse sisu või teema õpetamisele, kuid oluline on seejuures ka põhiliste õpioskuste õpetamine kitarrilõppe protsessis (Rozalski, 2008).

Kitarrilõppe on oluline kitarril kvaliteet ning ka see võib mõjutada motivatsiooni pillil õppimiseks. Samas ei pea endale ostma kõige kallimat kitarril, et saada heaks mängijaks. Paljud legendaarseks saanud kunstnikud on mängu õppinud ja muusikat loonud odavatel instrumentidel. On soovitatav muretseda kitarril vastavalt rahakoti võimalustele, kuigi kõrgekvaliteediga pill on kitarrilistile usaldusväärsem ja rahuldustpakkuvam. Kõige tähtsam, mida kitarril ostmisel tuleb silmas pidada on see, kas kitarril püsib hääles ja kas instrumendi kael ja kaal on mugav, kui tuleb pikka aega mängida (Risteski, 2007).

Tavaliselt on muusikakoolis motiveerimist vajavad õpilased üldiste õpiraskustega ja nõrkade tehniliste oskustega. Kahjuks ei ole olemas mingit maagilist trikki, mis annaks virtuoosse tehnika vähese harjutamisega. Kui harjutamine on kuiv ja väsitav, siis õpilased tihtipeale tegelevad sellega vähe või jätavad pilliharjutamise viimasele hetkele ehk harjutavad vaid enne tundi. Kuid see ei tee õpilast paraku heaks mängijaks. Motiveeritud õpilased, kellel pole kitarril mängimine igav, tegelikult ootavad oma harjutamist, selle asemel, et seda põlata (Zillio, 2010).

Kokkuvõtteks võib öelda, et kitarril tundides peaks õpetaja püüdma säilitada tasakaalu lõbu ja raske töö vahel ning õppimise protsess peaks koosnema vaheldusrikkusest: individuaalsest praktikast, individuaalsest õpetamisest, rühmas õppimisest, muusika kuulamisest, muusikapalade harjutamisest duo, trio või kvartetina, mängimisest erinevate muusikutega ja orkestratsiooniga, suhtlemisest, nootide tundmisest, stiili uuringust. Motivatsioon tekib või tugevneb, kui õpilane ei pea mõtlema nii palju enam erinevatele tehnilistele aspektidele ja loobumise või kaotuse tunnet ei teki. Järjekindlus ja õpioskused on võti edasijõudmisel. Tähtis on ka pillil mugavus ja seadistus. Ebamugaval instrumendil võib õpilase motivatsioon häebuda. Motivatsiooni soodustavaks teguriks on õpilase enda huvidega arvestamine ja lemmiklugude kaasamine pillimängu. Õpetajad peaksid andma pillitunnis selgitusi, milline harjutamistegevus õpilastele olema peaks, et see ei oleks õpilasele üksnes pikk ja tüütu tegevus. Õpilane peaks harjutama kohas, kus ta suudab kõige paremini keskenduda. Siiski on hea, kui on regulaarseks harjutamiseks organiseeritud kindel koht, kus on olemas harjutamiseks vajalikud instrumendid, noodipult, noodid jne.

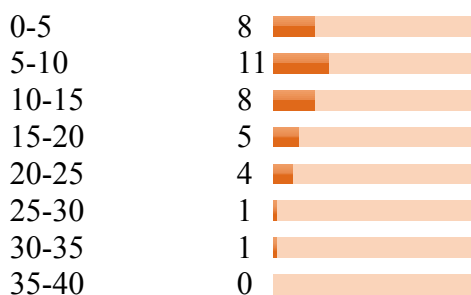
2. METOODIKA

Käesolevas peatükis antakse ülevaade uurimustöö eesmärkidest, uurimuse valimist, töös kasutatavatest uurimismeetoditest, uurimuse käigust ja andmetöötlustest.

2.1. Valim

Uurimuses osales 38 kitarriõpetajat erinevatest Eesti maakondadest. Kõige rohkem õpetajaid vastas Harjumaa (13), järgnesid Viljandimaa (5), Ida-Virumaa (5), Tartumaa (4), Põlvamaa (2), Raplammaa (2), Valgamaa (2), Läänemaa (1), Lääne-Virumaa (1), Jõgevamaa (1), Hiiumaa (1), Võrumaa (1). Vastanutest 78,9% olid mehed ja 21,1% naised.

Valimi moodustasid erinevates muusikavaldkondades töötavad kitarriõpetajad (pärimus, klassikaline, pop-jazz). Kõik õpetajad tegelevad või on tegelenud algõpetuse andmisega muusikakoolis või huviringides. Joonisel 1 on välja toodud õpetajate tööstaaž kitarriõpetajana aastates. Sellelt on näha, et pooled vastanutest on kitarriõpetajana töötanud kuni 10 aastat ja vähem.

Kokku vastuseid 38

Joonis 1. Vastajate tööstaaž aastates.

2.2. Andmete kogumine ja protseduurid

Andmete kogumiseks kasutati ankeetküsimustikku (Lisa 1), mis vormistati www.connect.ee aadressil asuvas veebikeskkonnas. Küsimustiku koostades lähtuti Tommaso Zillio artiklist: „7 Tips To Make Your Everyday Guitar Practice More Fun And Effective“ (2010) ja Risteski Ice kahest

artiklitest: „A new foundation of guitar philosophy“ (2006); „A New Guitar Teaching Philosophy“ (2008). Ankeet koosnes 17nest küsimusest, mille hulgas oli nii valivastustega kui avatud küsimusi.

Õpetajate andmebaasi kogumist takistas andmekaitse seadus, st et paljud koolid ei andnud oma õpetajate kontakte, vaid lubasid neile edastada ankeetküsimustiku ainult listikirjana. Seda võimalust andmete kogumiseks ei kasutatud, kuna käesoleva töö autor pidas oluliseks personaalset lähenemist. Uuringu küsimustik saadeti laiali 72le kitarriõpetajale üle Eesti, kellest saatis vastustega ankeedi tagasi 38 õpetajat. Vastajate vähesuse võis tingida ankeedi saatmine halval ajaperioodil (mai-juuni, 2012), mil õpetajatel on palju kohustusi (pedagoogiline töö muusikakoolis, muusikutööd, festivalide korraldamine jm).

2.3. Andmeanalüüsi põhimõtted

Internetipõhises keskkonnas töötavat rakendust kasutati ankeetküsimustiku tulemuste koondamiseks. Tulemusi analüüsiti ning joonised koostati kasutades *connect* keskkonna süsteemi lahendusi ja tabel-arvutusprogrammi *Microsoft Excel*.

Ankeetküsitluste tulemuste analüüsil on kasutatud kirjeldavat statistikat ja esitatud sagedused. Avatud vastustega küsimuste analüüsil kasutati temaatilist sisuanalüüsi. Avatud vastustest eraldati olulisemad ja enim välja toodud teemad. Temaatilist analüüsi kasutati, kuna see võimaldab avastada, analüüsida ja esitada tekstis leiduvaid mustreid, mis on seotud uuritava valdkonnaga. Temaatilise sisuanalüüsi puhul tutvub uurija põhjalikult vastustega, eristab vastustest tähenduslikud osad ja analüüsib neid (Kukk 2012).

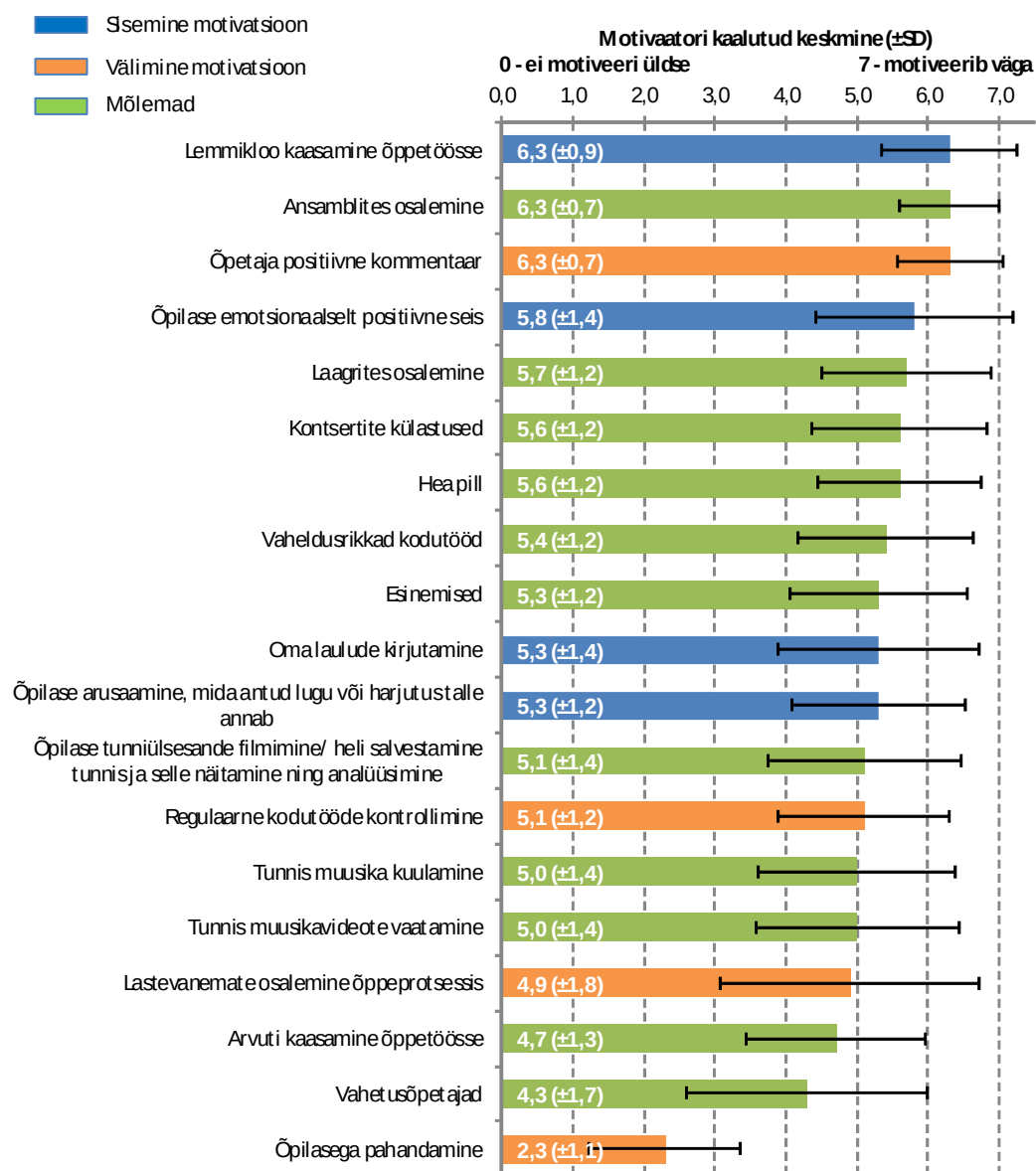
3. TULEMUSED JA ARUTELU

Käesolevas peatükis antakse ülevaade uurimustöö tulemustest. Tuuakse välja õpetajate poolt kasutatavad meetodid ja tähelepanekud motivatsiooni toetamise võimaluste kohta kitarriõppes.. Ankeetküsimuste tulemused on esitatud uurimisküsimuste kaupa.

3.1. Kitarriõpetajate kasutatavad meetodid motivatsiooni hoidmiseks ja toetamiseks pilliõppes üldiselt

Tegureid, mis võivad õpetamise- ja õppimisprotsessi mõjutada ning millega peab õpetaja tunnis arvestama, on palju. Selle kohta andis üks kogenud õpetaja kommentaari: „*Peab olema piisavalt aega, et õpilasega tunnis tegeleda ka muude teemadega, arutult arvestuselt arvestusele tormamine ei pruugi kokkuvõttes head tulemust anda. Kui õpetaja ja õpilase vahel ei teki usaldust, siis hakkab see negatiivsena mõjuma. Õpilasel tuleb lasta rääkida – ise ainult rääkides ja nõudes ei saa tihtilugu aru, milles on probleem. Ja küsida tuleks küsimusi, millele ei saa vastata jah/ei. Motivatsioon hääbub kui see ei leia kaaslastelt ja sõpradelt head tagasisidet, samuti perekonna, sugulaste toetust ning huvi ja eeskju.*“

Joonisel 2 lk 21 on kokkuvõtvalt välja toodud mõned võtted, mis võiksid uuringus osalenud kitarriõpetajate arvates toetada õpilastel nii sisemist kui ka välmimist motivatsiooni või mõlemat.

Joonis 2. Õpilasi motiveerivad tegurid uurimuses osalenud kitarriõpetajate hinnangul..

Joonisel 2 on esitatud kaalutud keskmised ja standardhälbed. Vastuste keskmiste väärtuste arvutamisel kasutati kaalutud keskmist, sest oli soov anda nendele vastusevariantidele, mida eelistasid rohkem vastanuid, rohkem olulisust ehk kaalu, sest mitme inimese sama arvamus on olulisem kui ühe inimese arvamus. Ja teiseks, oli soov näidata erinevate vastusevariantide olulisust (antud juhul motiveerimisvõimet), ehk 1 - ei motiveeri, 4 - motiveerib keskmiselt, 7 - motiveerib väga.

Andmete hajuvust hinnates saab öelda, et õpetajate arvates ei ole ükski tegur teisest oluliselt rohkem motiveeriv (vastuste standardhälbed kattuvad suures osas). Eristub ainult õpilasega pahandamine (õpilasega pahandamine - 2,3, mis oli lisatud kontrollküsimusena vaatlemiseks, kas õpetajad ikka loevad ja mõtlevad kaasa). Aga sellegipoolest on antud sellele punktile kaalu ning ka see tegur võib motivatsiooni mõjutada. Meetodite keskmised väärtused koos hajuvusega näitavad, kas õpetajate arvates on vastav meetod õpilasele motiveeriv. Kuna ükski meetod oluliselt ei eristu, on kõik meetodid motiveerimiseks samaväärsed ja võib kasutada seda, milline konkreetsele õpilasele hetkel kõige paremini sobib. Saab ka öelda, et enamus käsitletud meetodeid õpetajate arvates motiveerivad, kuna keskmine väärtus on neil suurem kui 3,5 (arvestades ka standardhälbe). Vaadates motivaatorite gruppe (sisemised, välimised ja mõlemad), ei joonistu välja kindlat mustrit.

Küsimuses, kus paluti vastata õpetajatel, kas antud tegur on nende meelsest motiveeriv või mitte (1 motiveerib vähe; 7 motiveerib väga) selgus rida punkte, mille vastused jaotusid motivatsioonilise sättumuse järgi kolme rühma. Sulgudes on lisatud kaalutud keskmine ja millisesse motivatsiooni gruppi see võiks kuuluda (sisemine motivatsioon – sm; välimine motivatsioon - vm, mõlemat, nii sisemist kui välimist motivatsiooni teotavad – mm).

I rühm. Rohkem motiveerivad tegurid:

- 1) lemmikloo kaasamine õppetöösse (sm; 6,3);
- 2) ansamblites osalemine (mm; 6,3);
- 3) õpetaja positiivne kommentaar (vm 6,3);
- 4) õpilase emotsionaalselt positiivne seis (sm; 5,8);
- 5) laagrites osalemine (mm; 5,7);
- 6) kontsertide külastused (mm; 5,6);
- 7) hea pill (mm; 5,6).

II rühm. Keskmiselt motiveerivad tegurid:

- 1) vaheldusrikkad kodutööd (mm; 5,4);
- 2) esinemised (mm; 5,3);
- 3) oma laulude kirjutamine (sm; 5,3);
- 4) arusaamine, mida antud lugu või ülesanne talle annab (sm; 5,3);
- 5) õpilase tunniülesande filmimine või heli salvestamine ja selle analüüsimine õpilasega koos (mm; 5,1), regulaarne kodutööde kontrollimine (vm; 5,1).

III rühm. Motiveerivad tegurid, mida õpetajad pidasid vähem motiveerivateks eelmiste punktidega võrreldes. Nendeks olid:

- 1) tunnis muusika kuulamine (mm; 5,0);
- 2) muusikavideode vaatamine (mm; 5,0);
- 3) lastevanemate osalemine õppeprotsessis (vm; 4,9);
- 4) arvuti kaasamine õppetöösse (mm; 4,7);
- 5) vahetusõpetajad (mm; 4,3).

Lisaks eelpoolnimetatud teguritele nimetati veel repertuaari olulisust: „*Repertuaari küsimus on pilliõppes väga oluline. Soovitav on õpilastele nende enda valitud lugusid.*“ Ankeetküsimustiku vastustes tuuakse välja ka õpetajatelt inspireeriv idee: „*Noodi saab tunnis koostada ka mõne muusikanäite järgi, mis siis õpilasele huvi pakub. See annab tuua kitarritundi laulmise ja solfeedzo kaasamise võimaluse. Mängitakse lugusid kuulamiseks või lastakse teisi häid mängijaid kuulata.*“

Tunnitöö ja uue materjali õppimise kohapealt pidasid mitu õpetajat oluliseks asjakohast juttu, visuaalseid ja helilisi näidet: „*Loo esmasel tutvustamisel on võimaluse korral hea lugu heas esituses kõigepealt kuulata/vaadata, seejärel harjutada lugu väikeste osade kaupa ja kohandada vajadusel sõrmestusi.*“

Nagu joonisel 2 on näha, siis peetakse oluliseks vaheldusrikkust nii muusikakoolis sees kui ka väljaspool kooli. Vastajad soovivad oma kommentaaris: *“Osaleda rahvusvahelistes projektides. Isegi konkursid või muud võistluslikud momendid, mis nii mõnegi auahnema lapse puhul väga efektiivseks motivatsiooniks võivad osutada. Sama klassi lapsed paratamatult ka suhtlevad omavahel ja ikka tekivad ka dialoogid a la "kas sa seda juba mängid?".“*

Õpilase jaoks on oluline, et näeb ka oma kitarriõpetajat mängimas ja et oleks, kelle pealt matkida. Üks õpetaja lisabki: *„Õpilase inspireerimiseks peab õpetaja olema hea kitarrist ja suutma edastada kitarrimängu kaudu tekkivat energiat. Muidu on väga raske selgeks teha miks ja mida peab õpilane tegema. Kõige parem on ette mängida ja näidata kuidas õpitav lugu tegelikult kõlab - see on midagi muud kui lihtsalt noodid paberil.“*

Üks õpetaja on andnud omapoolse kommentaari: *„Motivaatorid on väga erinevad ja sõltuvad laste eest. Vanemas eas on motivaatoriks see, kui õpetaja paneb teda aeg-ajalt nooremalt õpilast juhendama.“* Seda ideed motivatsiooni toetamiseks saaks näiteks ära kasutada muusikakoolis korraldatud õpetajatepäeva raames, kus õpetajateks on vanema klassi õpilased ja ka muidu grupitundides, kus on vanuserühmad või ka tasemed erinevad.

Kokkuvõtteks võib öelda, et eelkõige pillitundides saab õpilane kogemusi, kuidas kodus harjutama peaks, kuna lastevanemad on hõivatud ja pole alati pillimängu juures. Pillitundidesse üldjuhul ei mahu väga palju illustreerivaid näiteid, aga võimalust nende lisamiseks alati kasutatakse. Õpilasel on muusikapala huvitavam mängida, kui ta teab selle kohta muusikaloolist tausta. Seda näitavad õpetajad lastele arvuti abil või räägivad ise. Samuti on olulised helilised näited, mis illustreerivad noote. Tuuakse välja ka õpetaja enda mäng, mida õpilastele demonstreeritakse. Soovitatakse kaasata õpilaste enda valitud lugusid, noodid koostatakse sellisel juhul tunnis helinäite järgi.

Põhilised märksõnad, mida kitarriõpetajad tõid välja motivatsiooni hoidmiseks ja tõstmiseks üldiselt:

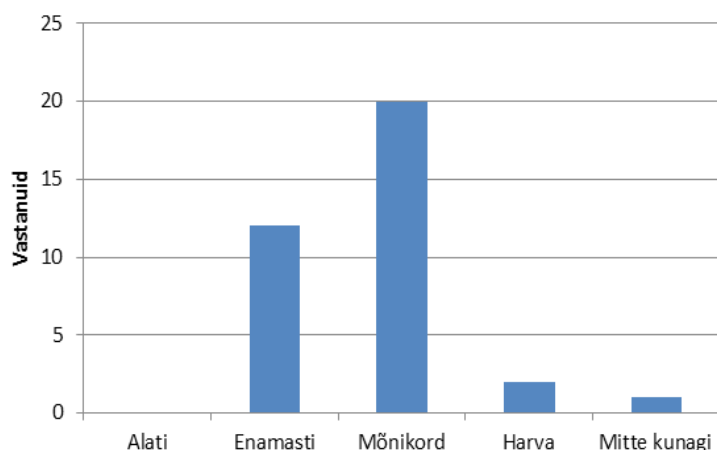
- 1) tagasiside;
- 2) õpetaja kui eeskuju;
- 3) asjakohane jutt, heliline või visuaalne näide teemakohaselt;

- 4) esinemised väljaspool kooli (ka rahvusvahelised projektid);
- 5) repertuaar – õpilase enda valitud lood;
- 6) õpilasega suhtlemine, tema mõtetega arvestamine.

3.2. Kitarrõpetajate nõuandeid õpimotivatsiooni toetamisel iseseisval harjutamisel

3.2.1. Õpilaste koduse harjutamata jätmise seostamine motivatsiooniprobleemiga

Õpetaja saab tagasisidet õpilase edasiminekest kodutööde kontrollimisel, aga et oleks midagi kontrollida, peavad lapsed ka kodus harjutama. Joonisel 3 lk26 on välja toodud tulemused selle kohta, kuidas õpetajad seostavad õpilaste kodus harjutamata jätmise motivatsiooniprobleemiga pilliõppes.

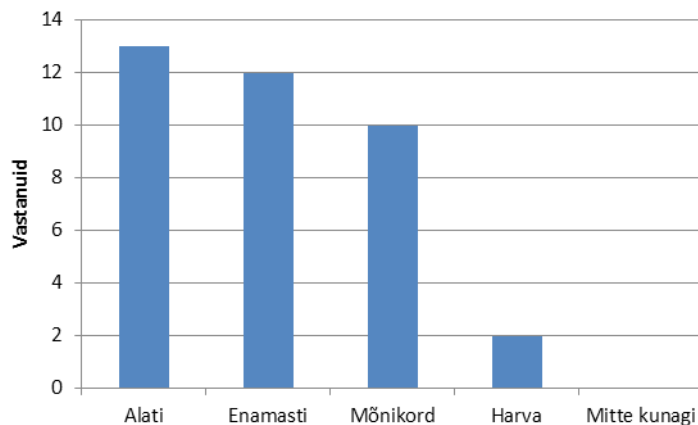
Joonis 3. Motivatsioonipuuduse seostamine harjutamata jätmisega.

Motivatsioonipuuduse ja mitteharjutamise seost toetati järgmiselt: „mõnikord“ 20 õpetajat (53% vastanutest); vastusega „enamasti“ 12 õpetajat (32% vastanutest); „harva“ 2 õpetajat.

Õpetajad põhjendavad õpilaste harjutamata jätmist sellega, et: „Lapsed on koolist koju jõudes väsinud. Enamasti jääb kitarr harjutamata väsimuse, ajapuuduse, hilise kellaaja, suure koormuse muude huviringide, trennide ja üldkooli tõttu“.

3.2.2. Sisemise motivatsiooni toetamiseks harjutamise kujundamisel

Joonisel 4 on välja toodud tulemused selle kohta, kas õpetajad mängivad tunnis õpilasega läbi koduseid ülesandeid, et õpilastel oleks selge arusaam, kuidas ka kodus harjutama peaks.

Joonis 4. Õpilasega tunnis koduse töö läbimängimine.

Nagu jooniselt 4 selgub, siis 13 õpetajat vastas, et seda protsessi nad viivad tunnis läbi „alati“; 12 õpetajat „enamasti“; 10 õpetajat „mõnikord“; 2 vastajat märkisid, et harjutati „harva“ koduste ülesannete läbimängimist tunnis. Valikvastust „mitte kunagi“ ei pakutud.

Üks õpetaja lisas: „*Kui õpilane harjutamise protsessis enda jaoks midagi meeldivat ei suuda leida, siis enamasti head tulemust loota ei ole*“. See tähendab, et kui on soovitud tulemuseks õpilase sisemise motivatsiooni kasv, siis tuleb aidata õpilasel leida harjutamises talle midagi meeldivat. Õpilaste motivatsioonile võib anda positiivsust juurde, kui ta oskab kaasa mõelda ja saab aru muusikateoreetilistest seostest, mõjutab eeldatavasti tema sisemist motivatsiooni. Üks õpetajatest toob välja ankeetküsimustikus: „*Õpilane peab aru saama mida ta peab tegema ja kuidas on vaja harjutada*“. Teooria lahtirääkimise olulisust pidasid mitmed õpetajad väga vajalikuks: „*Selgituste jagamine teooria näol lisaks praktilisele materjalile on oluline, innustades sellega õpilast kaasa mõtlema. Näiteks ei tuubi õpilased akordivõtteid pelgalt pähe, vaid õpivad neid ise ehitama, lähtudes akorditüüpidest.*“

Üks õpetaja ütleb nii: „*Esimestel tundidel ikka kohe viin nad kokku tõsiasjaga, et harjutamiseta ei saa kuidagi ja tuleb proovida iga päev pill kätte võtta. Ja selgitan, kuidas üht või teist harjutust tegema peaks - kuidas harjutamine käima peaks. Kui õpilasel on mõne looga juba mitmendat tundi*

järjest ikka vajaka, siis teeme loo õppimise rutiini pikalt ja just nii, nagu see võiks välja näha kodus ning tõdeme, et juba kasvõi see lühike 10 minutit sihipärast harjutamist on pala või harjutuse palju paremini selgeks teinud. Mis siis veel kõik võimalik oleks kui teha kauem ja iga päev kuni järgmise tunnini.“

Õpilaste iseseisva õppimise motiveerimiseks on hea, kui nad ei peaks kodus harjutamise kallal palju pead vaevama, et kuidas harjutada või mis järjekorras. Eriti puudutab see nooremaid õpilasi, kellele on täpsed juhised abiks. Õpetaja ütleb: „*Soovitus on pillitunnis selle harjumuse kasvatamiseks tunnimudel ülesse ehitada samasugustest väikestest motiividest, nagu iseseisev harjutaminegi peaks olema. Juhitakse sellele tähelepanu, et kodus tuleb samamoodi teha - kirjutatakse noorematele õpilastele see ka päevikusse. Samuti arutletakse koos õpilasega, kuidas oleks kõige efektiivsem harjutada ja millal on parim aeg harjutamiseks. Soovitatakse mängida pigem iga päev, kuna teatud liikumised ja võtted vajavad igapäevast harjutamist ja igal hetkel kus võimalik, kasvõi 10 minutit. Soovitavalt enne televiisori vaatamist või arvutis olemist.“*

Tähtsal kohal sisemise motivatsiooni tekkel ja toetusel on eduelamus. „*Loo omandamisel, läbi eduelamuse, kasvab eeldatavasti järjekindlus ja motivatsioon iseseisvalt õppida ja olulisel kohal on ka kiitus õpilase mängu õnnestumisel. Mida rohkem õpilased kogevad positiivseid eduelamusi, seda enam nad soovivad pillimänguga tegeleda.“*

Iseseisva õppimise motivatsiooni tekkeks soovivad kitarriõpetajad koosmängu, põhjendades seda sellega et mänguuskused ja oma huvi kasvamisega kasvab ka iseseisvus pilliharjutamises. Muusika õppimine ja harjutamine koosneb väga palju korduvast tegevusest seega tuleks juba pillimänguõpingute alguses muuta kordamine meeldivaks tegevuseks, millest tekib eduelamus.

Sisuliselt on tegemist õpiharjumuste kujundamisega ning seda rõhutab ka Mägi (2010). ,

Õpetajad ei ole selgeltnägijad et näha õpilast kodus harjutamisprotsessis, küll aga saab analüüsida õpilase edasiminekut läbi kodutööde. Kokkuvõttes võib õpetajate küsitluse põhjal välja tuua järgmised nõuanded õpilaste iseseisva õppimise ja sisemise motivatsiooni toetamisel:

- 1) Kõige selgemini on päevade lõikes harjutamise läbiviimine näha harjutuspäevikus, kus siis kajastub, mida kui palju tehtud.

- 2) Koduse iseseisva harjutamise väljakujunemiseks soovivad õpetajad pillitunnis tunnimudel ülesse ehitada samasugustest väikestest motiividest, nagu iseseisev harjutaminegi peaks olema ja juhitakse alati tunnis tähelepanu, et kodus tuleb samamoodi teha.
- 3) Aidata õpilasel harjutamisprotsessist leida midagi meeldivat (kiitus).
- 4) Proovida tekitada või leida positiivseid eduelamusi.
- 5) Aidata kujundada õpilase arusaama, mida ta teeb ja miks.
- 6) Viia läbi koosmänge.

Saadud tulemused on üldiselt kooskõlas kirjanduse andmetega motivatsiooni toetamise võimaluste kohta kitarriõppes (Zillo 2010; Mägi 2010;). Kirjanduses on rõhutatud veel jõukohaste õppeülesannete andmist ja õpilase ning õpetaja lugupidavat suhtumist teineteise stiilidesse ja püüdlustesse (Risteski, 2006). Kindlasti ei tohi harjutamise juures unustada, et pilliõpe ei piirdu ainult harjutamisega, vaid peab olema mänguline ja loov (Liarokapis, 2000). Rozalski (2008) lisab veel, et õpiraskustega õpilasi tuleb aidata õppimise juures detailselt. Nendel õpilastel tuleb aidata kujundada rutiinitaluvust ning põhilisi õpioskusi.

3.2.3. Iseseisva harjutamise kujundamine välise motivatsiooni toetamise kaudu

Otseselt ei näe kunagi ükski õpetaja, kuidas tema õpilane kodus harjutab. Õpetaja saab vaid oletada ja vestelda lapse või lapsevanemaga. Üks küsitlusele vastanud õpetaja kirjutas: „*Laste erinevused kodus harjutamises on suured, kus kindlat valemit ja juhendit pole olemas, sest mõnda õpilasest ei saa sundida, aga teisele sobib täpne suunamine väga hästi. Soovitav on uurida täpsemalt õpilase õppimisstiilide ja harjumuste kohta, et selle baasil talle soovitada kuidas ta saaks oma pillõpingutes kujundada endale regulaarset harjutamis-harjumust.*“

Õpetajad pakuvad välja: „*Noorematele peaks olema rakendatud harjutuspäeviku süsteem, kus siis kajastub, mida kui palju on tehtud. Vahel piisab ka sõnade peale lugemisest ja vanematel kindel siht eelseisva kontserdi näol.*“ *Koosmängimised, esinemised ja muud sarnased väljaastumised annavad hea motivatsiooni nii kaua kui puudub veel oma huvi ja ind, mis tuleb enamasti mänguoskuste jõudmisega teatud tasemele, kus laps hakkab juba ise muusikat nautima*“.

See, milliseid koduseid harjutamise meetodeid ja tsükleid keegi kasutab, on väga individuaalne. Üks õpetajatest vastas: „*Soovitus on harjutamisaega jaotada tsükliteks ja harjutada mitu korda päevas ja konkreetseid asju, mille vahel võib teha midagi muud. Näiteks ei pea harjutama 30 minutit järjest, vaid seda võib teha 2x15 min või isegi 3x10 minutit*“. Üks vastajatest soovitab õpilastele samas mitte öelda, et ta peab harjutama nii mitu minutit või nii mitu korda. Selle asemel soovitatakse mängida pala üks kord aga puhtalt: „*Kui see esimese korraga ei õnnestu siis tuleb proovida uuesti, aeglasemalt, ettevaatlikumalt kuni õnnestub*“. Antud punkt on oluline, kuna see toetab ka õpilaste musikaalsust, st et ei mängita lihtsalt kodutöid läbi vaid keskendutakse kõlale.

Välise motivatsiooni otsene toetaja on tasu. Variandina tuuakse välja: „*Et näiteks päevikusse värvilist klepsu saada või mingit muud boonust õpetajalt, peaks ta selle koha õigesti mängima näiteks viis korda järjest ilma ühegi apsakata. Kui kolmandal korral sassi läheb, tuleb otsast alata. Kui õpetaja kaasa mängib, kiidab ja annab vahekommentaare, siis tekib selline mõnus hasart ja adrenaliin, mis on võrreldav paralleeliga arvutimängust, kus on ainult üks "elu"*“. Ka kirjanduses on motiveeriva tegurina nimetatud paindlikku hindamissüsteemi (Fisher, 2004; Lepik, 2008). Välise motivatsiooni toetamine on õnnestunud ka hästi lastevanematel premeerimise läbi. Üks õpetaja ütleb: „*Väikeste laste motivatsioonid on sageli ootamatult lihtsad. Vanemate käest on saadud tagasisidet, kuidas nad saavad kodus lapsi harjutama. Näiteks andis keegi kuu lõpul 10 €, kui harjutatud oli iga päev; mõni ostis mänguasja; teine pähklikreemi; mõni lubati pärast harjutamist pooleks tunniks arvutisse.*“

Suureks motivaatoriks võib lugeda esinemisi: „*Kui õpetaja poolt on esinemisi piisavalt planeeritud, siis pole muud võimalust, kui iseseisvalt harjutada. See aga tuleb enne kokku leppida, et mida esitada ja kuna esineda tuleb. Sellest lähtuvalt koostatakse individuaalne graafik.*“ Esinemisi kommenteeriti veel: „*Lapsi ei saa võtta ühe mõõdu järgi ja laste reaktsioonid erinevatele meetoditele on erinevad. Kui vaadelda konkurssidel osalemist, siis võib see tekitada motivatsiooni tõusu või ka vastupidiselt tugeva motivatsiooni languse.*“

Vanemate kaasamisest lapse kodusse harjutamisse räägitakse tihti. Üks õpetaja ütleb nii: „*Regulaarne harjutamine algab kas vanemate survest, või siis kui arusaamine harjutamise seos tulemusega õpilaseni jõuab, tähtis on lapsega harjutada pillitundides algusest peale.*“ Uurimuses

osales õpetajaid, kes mainisid muu hulgas, et kaasavad võimalusel lastevanemaid tundidesse ja jagavad seal näpunäiteid, mida peaks lapsel kodus harjutamises jälgima: „*Sest iseseisvalt harjutamise oskus kujuneb neil eelkõige koostöös vanematega. Harjutamisprotsessid tehakse neile loomupärane tegevus, ilma et laps hakkaks tajuma seda painava kohustusena. Iseseisev harjutamisoskus tuleb koos iseseisvaks saamisega. Kuni selle hetkeni on oluline, et õpilase hooldajad jälgiksid tema harjutamispraktikat. Selles osas ongi vaja koolitada vanemaid, et nad oskaksid hinnata koduse harjutamise väärtust. Väga palju olenebki kodusest kasvatuses ja vastutustundest ja heakskiidust vanemate, sõprade ja sugulaste poolt.*“

Kokkuvõtvalt võib öelda, et õpetajate nõuandd välise motivatsiooni tõstmiseks on võrreldavad kirjanduse andmetega (Fisher, 2004; Lepik, 2008; Kogan, 2012) Raskendava asjaoluna motivatsiooni tekke seisukohalt tuuakse välja õpilaste ajapuudus – lastelt ei saa väga palju nõuda, kui nad on väsinud. Sellistes püsivates tingimuses ei saagi välja kujuneda regulaarsust kodus harjutamises, mille tulemusena laps ei „kasva“ kokku oma instrumendiga ja pole ka motivatsiooni leiutada omaltpoolt põnevust pillimängu. Ehk siis regulaarse harjutamisoskuse puudumine kahandab õpilaste motivatsiooni.

Kitarriõpetajate seas läbiviidud uurimuse põhjal võib anda järgmised soovitusel õpimotivatsiooni toetamiseks:

- 1) võimalusel vanemate kaasamise õppeprotsessi. Kas siis koosmängud või ka lihtsalt regulaarne kuulamine;
- 2) Õpilasele tuleb muuta õppimisprotsess realselt mõõdetavaks (näiteks metronoomi kaasamine);
- 3) Olulisel kohal on ka kiitus õpilase mängu õnnestumisel kitarriõpetajatelt, mis on üldise positiivsuse toetamiseks oluline;
- 4) Plaanitud esinemised;
- 5) Erinevat sorti tasud (kleepud, hinded; lastevanematelt antud erinevad meened).

3.3. Soovitused kitarriõpetajatelt harjutamisega kaasneva ebameeldiva rutiini vältimiseks

Ebameeldiva rutiini vältimiseks pakuvad õpetajad välja: „Hoiduda „tuimadest“ harjutustest, kui võimalik muidugi, meloodilisemate või muusikasisulisemate lugude/harjutuste kasuks. Siduda need fonogrammide või lugudega.“ Ka Zillio (2010) toob välja, et motivatsiooni seisukohalt on vaheldusrikkus kõige olulisem märksõna. Seega tuleb harjutamiseks valida erinevaid ja mitmekesiseid ülesandeid ning kasutada töös võimalikult palju visuaalseid ja tehnilisi abivahendeid.

Soovitatakse harjutamisse sisse tuua improvisatsioon, üks kogenud pilliõpetaja ütlebki: „Ükskõik kui hea meetodika ka poleks, teatava rutiiniga on ikkagi tegemist alati ja see on osa pillimängust. Vahetada saab harjutusi, sama eesmärgi nimel tehtavad harjutused muuta ümber, improviseerida nendega“. Lisatakse veel: „Julgustada õpilasi ka tavaharjutustele vahelduseks improviseerima ning juhuslikke kõlavärve otsima. Konkreetselt sõnastatud kodune ülesanne on üks paremaid variante.“ Aga ka vastupidine variant tuuakse välja: „Soovitus on anda õpilastele, olenevalt võimetest, iseseisev kodune töö, näiteks mõne muusikapala õppimine, ilma tavapäraste juhusteta.“ See võib avardada õpilasel oma kujutluspilti ja tõsta sisemist motivatsiooni. Seda toetab ka teooria osas väljatoodud loomingulise impulsi „süütamine“ (Leppik, 2008; Ojavee, 2013).

Õpetajad nimetasid ebameeldiva rutiini vältimise võimalusena repertuaari hoolikat valikut: „Repertuaar peab olema jõukohane ja võimalikult mitmekülgne, õpilasel ei tohi tekkida tunnet, et see on liiga raske. Repertuaari tuleb vahetada tihti, kogu aeg peaks olema liikumises. Selleks antakse erinevaid ülesandeid lisaks lugudele. Soovitus on anda lihtsad palasid, mille õpilane omandab paari nädalaga vaheldumisi raskemate paladega. Lood peaksid olema pigem lühikesed.“ Repertuaari kohta lisatakse veel: „Samuti varemõpitud materjali kordamine. Edu kindlustab tark ja jõukohane repertuaari valik, samm sammult ja sujuvalt edasimineku võimaldab ka nõudmisi kavandada. See kes jõuab välja piisava väljendusvõimeni, harjutab edasi iseseisvalt hea meelelega.

Ühte ja sama lugu mängides võib lapsel tekkida kiiresti tüdimus. Rutiinse harjutamise juures soovitatakse õpetajate poolt: „Kujutleda, et õpilane mängib harjutust erinevates olukordades (päikesepaiste, tuuline ilm jne) või erinevatele inimestele. Lugude sage vahetamine, vanade kõrvalepanek ja siis uuesti käsile võtmine on samuti head külge õpilaste harjutamises näidanud.“

Üheks võimaluseks sisemise motivatsiooni toetamisel on õpetajal vaja õpilastele selgeks teha, mis on harjutamise ja mängimise vahe: „*Õpilased on enamasti väga rahutud ja püüavad kõike kohe kätte saada: tihti tuleb lastele meelde tuletada, et loo õppimine ei ole sama mis loo mängimine. Sellest ükskord aru saades unustab õpilane kellaaja ning kohusetundliku harjutamisviisi. Sedasi õppimisel väheneb stress ja ta hakkab mängima kauem.*“

Õpilasele nähtav tulemus võib üle kanduda sisemiselt motiveerivaks: „*Samuti peaks progressi muutma natuke reaalsemalt mõõdetavaks. Heliredelite, tehniliste kohtade harjutamisel on abiks metronoom, mis aitab tulemust mõõta. Ehk siis iga kord kirja panna, mis tempoga seekord õnnestus ja järgmisi eesmärke seada. Progress muutub ka lapse enda jaoks selgelt tajutavaks - et 5 minutit tagasi tuli veel tempos 90, aga nüüd tuleb juba tempoga 94. Ja veel eelmisel nädalal nii võimatuna tundunud 80 on nüüd juba "titekas"“.*

Lugusid, mis meeldivad õpilastele rohkem, ka harjutatakse rohkem. Seda fakti peavad õpetajad oluliseks ja kommenteerivad seda nii: „*Iseseisva harjutamisoskuse kujundamiseks on vaja leida lugusid, mis õpilastele nõnda meeldiks, et tekiks kodus iseenesest isu harjutamiseks. Teiseks otsida väljundit paladele - kui esinemist pole tulemas, siis näiteks võib lindistada. Niisama harjutamist harjutamise pärast harrastavad väga vähesed õpilased. Tublidusest ainuüksi jääb väheks ja see saab pikapeale otsa kui ei leidu head avalikku vastuvõttu. Kooli kohustuslikud esinemised ei ole enamasti väga vahvad - motivatsiooni küll annab, aga sellel võib olla teatud negatiivne varjund juures.*“ Õppetöö seosest õpilaste isiklike huvidega räägitakse ka antud töö kirjanduse osas (Fisher, 2004).

Samuti räägivad õpetajad palju enda kogemustest ja tutvustavad sobivaid harjutamise teemalisi kirjutisi: „*näiteks Ricardo Iznaola "On Practicing"; „Videomaterjali näitamine edukatest muusikutest ja lisana kinnitused, et ka kõige andekamad ei saavuta head taset ilma tööta.*“ Kirjandusest leiab sellele samuti kinnitust (Vasser, 2009).

Üks positiivne ja inspireeriv õpetaja kommentaar: „*Kui õpilane näeb, et harjutamine annab tulemuse, siis ei olegi rutiin ebameeldiv. Kogu aeg peab olema seos elava muusikaga ning võimalusel organiseerida õpilastele esinemised väljaspool kooli ja soovitada osalemist ansamblites.*

„Kõige tähtsam on harjutada nautides protsessi ennast. Korduv tegevus on lapsele loomupärane, seega tuleks juba pillimänguõpingute alguses muuta kordamine meeldivaks tegevuseks“. Antud kommentaaris esitatud mõtteid võib lugeda sisemist motivatsiooni toetavateks.

Teatava rutiiniga on pilliõpingutes alati tegemist, see on osa pillimängust ja ka edu võti, kuid noored ei oska seda teha enda jaoks põnevaks või pole neile antud ideid selle teostamiseks. Kokkuvõtvalt võib öelda, et harjutamisega kaasneva ebameeldiva rutiini leevendamiseks võiks kitarriõpetajate hinnangul kasutada:

- 1) „musikaalsemaid“ harjutusi,
- 2) fonogramme;
- 3) improvisatsiooni ja katsetamist;
- 4) õpilasel tunde tekitamine, et harjutamine annab tulemust;
- 5) õpilasele „meeldivate“ lugude valik;
- 6) mitmekülgset repertuaari.

Kirjanduses on lisaks eelpoesitatud motiveerivatele teguritele veel välja toodud õpetaja motiveeritus (Alas, 2004; Kogan, 2012), mida antud uurimistöo uurimuslikus osas õpetajate vastuses ei kajastunud.

KOKKUVÕTE

Käesoleva uurimistöö eesmärgiks oli teada saada, millised võimalused on vähemotiveeritud kitarriõpilaste motivatsiooni toetamises kitarriõppes. Töös püüti välja selgitada, milliseid meetodeid kasutavad Eesti kitarriõpetajad oma pillitundide huvitavamaks muutmiseks ja õpilaste õpimotivatsiooni toetamiseks? Eesmärgi täitmiseks viidi läbi küsitlus Eesti kitarriõpetajate seas ajavahemikul mai-juuni 2012. Andmeid koguti ankeetküsimustikuga, millele vastas 38 kitarriõpetajat.

Eesmärgist tulenevalt püstitati kolm uurimisküsimust.

Kokkuvõtvad vastused uurimisküsimuste kohta:

- 1) Milliseid meetodeid kasutavad kitarriõpetajad motivatsiooni hoidmiseks ja tõstmiseks pilliõppes üldiselt?

Uurimuses osalenud õpetajad tõid välja järgmised tegurid: tagasiside; õpetaja kui eeskuju; asjakohane jutt, heliline või visuaalne näide teemale lisaks; esinemised väljaspool kooli (ka rahvusvahelised projektid); repertuaar – õpilase enda valitud lood; õpilasega suhtlemine, tema mõtetega arvestamine.

Järgnevalt esitatakse kitarriõpetajate arvates õpilastel nii sisemist kui ka välmimist motivatsiooni toetavad suuremad tegurid ankeetküsimustikus väljapakutud näidete põhjal: lemmikloos kaasamine õppetöösse; ansamblites osalemine; õpetaja positiivne kommentaar; õpilase emotsionaalselt positiivne seis; laagrites osalemine; kontsertide külastused; hea pill.

- 2) Kuivõrd õpetajad motiveerivad õpilasi iseseisvalt õppima?

Sisemise motivatsiooni tõetamiseks soovitasid õpetajad: harjutuspäevikute kasutamine; tunnimudeli samalaadne ülesehitus nagu kodune harjutaminegi peaks olema; aidata õpilasel harjutamisprotsessis leida midagi meeldivat; proovida tekitada või leida positiivseid eduelamusi; aidata kujundada õpilase arusaama, mida ta teeb ja miks; koosmängud.

Õpilaste harjutamise soodustamine väliste motivaatorite kaudu: lastevanemate kaasamise õppeprotsessi; õpilasele teha õppimisprogress realselt mõõdetavaks; kiitus; esinemised; tasud.

3) Milliste meetoditega aitavad kitarriõpetajad oma õpilastel vältida harjutamisega kaasnevat ebameeldivat rutiini?

Uuringu tulemusena selgus, et harjutamisega kaasnevat ebameeldivat rutiini aitavad õpetajate hinnangul leevendada: „musikaalsemad“ harjutused; fonogrammid; improvisatsioon ja katsetamine; õpilase nägemine, et harjutamine annab tulemust; õpilasele „meeldivamad“ lood; mitmekülgne repertuaar.

Käesoleva uurimuse tulemuste põhjal võib öelda, et uurimuses osalenud Eesti kitarriõpetajad teavad, kuidas toetada õpilaste motivatsiooni pilliõppes ja seda näitab ka kirjanduse osaga valdav kokkulangevus. Võrreldes kirjanduses tooduga ei pidanud uurimuses osalenud kitarriõpetajad oluliseks õpetaja enda motiveeritust. Käesoleva uurimuse tulemusi võis mõjutada õpetajate tööstaaž, kuid antud töös nimetatud aspekti ei uuritud. Edaspidi võiks näiteks uurida, kas ja kuidas õpetaja töökogemus ja enda motiveeritus õpilase motivatsiooni toetamist mõjutab.

KASUTATUD KIRJANDUS

Fisher, R. 2004. *Õpetame lapsi õppima*, inglise keelest tõlkinud Krista Kallis originaalpealkiri: Teaching Children to Learn. Tõlge eesti keelde AS Atlex 2004, Kivi 23, 51009, Tartu

Israel, H. 2002. *12 -18 - aastaste kooliõpilaste motivatsioonilised tegurid kehalises kasvatuses ning tunni õpikeskkonna tajumine.*

Tartu Ülikool Kehakultuuriteaduskond Spordipedagoogika ja treeninguõpetuse instituut, Magistritöö, Tartu

Kogan, A. 2012. *Muusikakoolist väljalangevuse ennetamine õpimotivatsiooni tõhustamise kaudu.* Viljandi: Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia, Magistritöö

Krull, E. 2000. *Pedagoogilise psühholoogia käsiraamat.* Tartu Ülikooli kirjastus

Lepik, P. 2009. *Õpetajatöö seoses tundide analüüsiga*, Tartu Ülikooli Kirjastus

Lepik, M. 2011. *Põhikooli õpilaste akadeemiliste saavutuste ja enesemotivatsiooni seosed erinevate õpimotivatsiooni mõjutavate teguritega.*

Tartu Ülikool Sotsiaal- ja haridusteaduskond Klassiõpetaja õppekava; Magistritöö, Tartu

Liarokapis, F. 2000. *Augmented Reality Scenarios for Guitar Learning.* London

Maslow, H. Abraham. 1987. *Motivatsioon ja isiksus*, OÜ Mantra kirjastus 2007, tõlkinud Kaisa-Kitri Niit

Mägi, K. 2010. *Õpetajate arvamused muusikakoolides õpilasi motiveerivatest teguritest.*

Tartu Ülikool Sotsiaal- ja haridusteaduste Koolimuusika õppekava, Tartu

Ojavee, E. 2013. *Motiveerivad metoodilised võtted loodusteaduste õppimisel.*

Tartu Ülikool; Loodus- ja tehnoloogiateaduskond Loodusteadusliku hariduse keskus, Magistritöö

Oss, M. 2006. *Kuue- ja seitsmeaastaste laste motivatsioon.*

Tartu Ülikool; Õpetajate Seminar, Alus- ja alghariduse õppetool, lõputöö

Ott, K. 2011. *Erinevate õpetamismeetodite mõju õpilaste autonoomsuse toetuse tajumisele ja motivatsioonile kehalises kasvatuses*

Tartu Ülikool; Spordipedagoogika ja treeninguõpetuse instituut; Kehalise kasvatuse ja spordi õppekava; Magistritöö Tartu

Provost, R. 2007. *Rethinking guitar pedagogy*, Mexico, Acta Universitaria Universidad de Guanajuato

Risteski, B., Ice. 2006. *A new foundation of guitar philosophy*, Toronto, Ontario, Canada

Risteski, B., Ice. 2008. *A New Guitar Teaching Philosophy*, Mexico, Acta Universitaria Universidad de Guanajuato

Rozalski, E. Michael, 2008. *Practice, Practice, Practice: How to Improve Students' Study Skills* State University of New York at Geneseo

Spivakovskaja, A. 1981. *Mäng on tõsine asi*, Tallinn valgus 1988, vene keelest tõlkinud Tõnis Arro

Schasmin, M. 2008. *Õpilaste huvitegevuses osalemise motivatsiooni teke ja dünaamika.*

Viljandi: Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia, Lõputöö

Uusleer, S. 2013. *Õpetaja käitumise mõju õpilaste motivatsioonile.*

Spordipedagoogika ja treeninguõpetuse instituut; Bakalaureusetöö Kehalise kasvatuse ja spordi õppekava, Tartu

Vasser K. 2009. *Õpilaste õpistiilide ja nende õpetajate õpetamisstiilide eelistused ning võrdlus 8.*

Klasside näitel. Tartu Ülikool, Haridusteaduskond, Kasvatusteaduste õppekava

Magistritöö, Tartu

Kukk, A. 2012. *Temaatiline analüüs ja kvalitatiivne sisuanalüüs*,
<http://prezi.com/jcdtcyd9soge/temaatiline-analuus-ja-kvalitatiivne-sisuanaluus/> (24.03.14)

Mägi, K. 2010. *Motivatsiooniline areng*.
<http://eduko.archimedes.ee/files/EDUKOraamatkaanega.pdf> (9.04.2013)

Pintman, E. 2011. *Õpime mängides matemaatikat*, Poku lasteaed
<http://www.50pluss.ee/> (2.06.12)

Zillio, T. 2010. *7 Tips To Make Your Everyday Guitar Practice More Fun And Effective*
(http://www.ultimateguitar.com/columns/general_music/7_tips_to_make_your_everyday_guitar_practice_more_fun_and_effective.html) (03.03.12)

Lisa ANKEETKÜSIMUSTIK KITARRIÕPETAJATELE

1. Kas seostate õpilaste kodus harjutamata jätmist motivatsiooniprobleemidega pilliõppes?

- alati
- enamasti
- mõnikord
- harva
- mitte kunagi
- muu (vabateksti lahter)

2. Kas nõustate õpilast harjutamisaja planeerimisel ja paigutamisel nädala/päevaplaani?

- alati
- enamasti
- mõnikord
- harva
- mitte kunagi
- muu (vabateksti lahter)

3. Kas Teie õpilased peavad harjutuspäevikut?

- Kõik peavad
- Enamus peavad
- Osad peavad
- Ei pea keegi
- Ei oska öelda
- muu (vabateksti lahter)

4. Kas tuletate õpilastele tihti meelde, et harjutada tuleb eesmärgi nimel?

- alati
- enamasti
- mõnikord
- harva
- mitte kunagi
- muu (vabateksti lahter)

5. Kas toetate õpilastel iseseisva harjutamisoskuste kujunemist. Kuidas?

6. Kui palju Te lähtute õpilase individuaalsest arengust õppetöö planeerimisel ja kuivõrd määrab seda kooli õppekava?

7. Hinnake palun 7 palli skaalal, kuivõrd võiks miski õpilasi motiveerida:

(1 ei motiveeri üldse; 7 motiveerib väga)

	1	2	3	4	5	6	7
kontsertide külastused	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
lastevanemate osalemine õppeprotsessis	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
õpilase emotsionaalselt positiivne seis	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Laagrid	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vahetusõpetajad	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
õpilasega pahandamine	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Esinemised	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
oma laulude kirjutamine	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
lemmikloo kaasamine õppetöösse	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
vaheldusrikkad kodutööd	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
arvuti kaasamine õppetöösse	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
tunnis muusika kuulamine	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
tunnis muusikavideote vaatamine	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
õpilase tunniülesande filmimine/ heli salvestamine tunnis ja selle näitamine	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
ning analüüsimine	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
ansamblites osalemine	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
õpetaja positiivne kommentaar	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
regulaarne kodutööde kontrollimine	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
arusaamine, mida antud lugu või harjutus talle annab	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
hea pill	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

8. Kas eelmises küsimuses jäi midagi olulist nimetamata?

9. Kuivõrd annate õpilasele nõu ka tema harjutamiskeskonna kujundamiseks?

- alati
- enamasti
- mõnikord
- harva
- mitte kunagi
- muu (vabateksti lahter)

10. Kui sageli Te harjutate tunnis eelnevalt läbi koduse töö?

- alati
- enamasti
- mõnikord
- harva
- mitte kunagi
- muu (vabateksti lahter)

11. Kuidas proovite õpilasel harjutamisel kaasnevat ebameeldivat rutiini vältida?

12. Milliste strateegiatega kindlustate, et õpilasel kujuneks välja iseseisva õppimise motivatsioon?

13. Teie vanus?

- 20-30
- 31-40
- 41-50
- 51-60
- 61-70
- 71-80

14. Õpetamise staaž aastates

- 0-5
- 5-10
- 10-15
- 15-20
- 20-25
- 25-30
- 30-35
- 35-40
- 40-...

15. Kus piirkonnas Te töötate?

- Harjumaa
- Hiiumaa

- Ida-Virumaa
- Jõgevamaa
- Järvamaa
- Läänemaa
- Lääne-Virumaa
- Põlvamaa
- Pärnumaa
- Raplamaa
- Saaremaa
- Tartumaa
- Valgamaa
- Viljandimaa
- Võrumaa

16. Sugu

- M
- N

SUMMARY

Methods used by Estonian guitar teachers to promote the learning motivation in the instrument studies

The aim of the study was to find out the options to promote the learning possibilities of undermotivated guitar students.

Raised question was: Which methods are used by Estonian guitar teachers to make their guitar lessons more interesting and to promote the learning motivation of the students?

There was a questionnaire circulated amongst Estonian guitar teachers in May to June 2012. The answers were received from 38 guitar teachers.

The summary of the answers:

- 1) Which overall methods are used by guitar teachers to keep and promote the motivation in instrument studies?

Remarks: feedback; teacher as an example; relevant speech; aural or visual example supporting the theme; performances outside the school (including the international projects); repertoire – songs picked by the student; communicating with student; taking into account the thoughts of the student.

The following are the factors (these were also included in the questionnaire) that are thought to be promoting the inner and outer motivation of the students by the guitar teachers: incorporating the favourite song into the studies; participating in the ensembles; positive commentary of the teacher; positive emotional state of the student; participating in the camps; visiting the concerts; good instrument.

- 2) How much do the teachers motivate the students to study alone?

Recommendations from the teachers to promote the inner motivation: practice diaries; similar routine during the lesson as should be during the home practicing; helping the student to find something pleasant in the practice process; trying to provoke the feeling of success; helping to

design the student's understanding of process and why it is needed; playing together.

Recommendations from the teachers to promote the outer motivation: involving the parents into the study process; making the study process for the student realistically measurable; praise; performances; rewards.

- 3) Which methods are used by the guitar teachers to avoid developing the unpleasant routine feeling during the practicing?

The study showed that unpleasant routine is relieved by: "more musical" exercises; phonograms; improvisation and trying; seeing the progress made by practicing; pleasant songs for the student; versatile repertoire.

The proficiency of Estonian guitar teachers helps to promote the motivation of students. The results of this study were similar to the cited literature.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Andres Vago (03.03.1980),

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

"Eesti kitarriõpetajate kasutatavad meetodid õpimotivatsiooni toetamisel pilliõppes",

mille juhendaja on TÜ VKA lektor Tuulike Kivestu, MA,

1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja

1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni; üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. Olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Viljandis, 08.04.2014